

XXXV. EUSKAL HERRIKO ESKULANGINTZA AZOKA

Ereintza Elkarteko Eskulangintza Taldea

Sarrera

Erreneriako Euskal Herriko XXXV. Eskulangintza Azoka 2013ko maiatzaren 3an, 4an eta 5ean egon da zabalik aurten, hau da, ostiral arratsaldetik igande iluntzeraino. Eta azken urteotan bezala, Merkatuzar Kultur Guneko "Jose Luis Caso Aretoa" izan du kokalekua. Ereintza Elkartek urtero antolatzen duen azokak ildo berri bati hasiera eman nahi izan dio aurtengo ekitaldian. Izan ere, azken urteetan, gure hiriarentzat eta artisautzaren etorkizunarentzat garrantzitsua izango den proiektu berri batean murgilduta gaude, Artiola Artisautzaren Gunea proiektuan, hain zuzen. Bai Azokak bai Artiola proiektuak Gipuzkoako Foru Aldundiaren (Berrikuntzako, Landa Garapeneko eta Turismoko Sailaren) eta Erreneriako Udalaren babesa eta laguntza dute.

Aurtengo helburua: Azokaren bikaintasunerantz

Ereintzak 35 urte daramatza Eskulangintza Azoka antolatzen, eta data hori egokia iruditzen zaigu oinarri eta helburu berriak abian jartzeko. Azoka iragartzeko kartelak ongi adierazi du aurtengo gure asmoa: Tradizioa + berrikuntza. Hau da, tradizioan oinarriturik gaurko gizartearen eta publikoaren eskakizunei erantzutea, kalitatezko objektu berriak sortuz.

Uneotan, Ereintza Elkartea Artiola Artisautzaren Guneko bultzatzaile eta kide da, eta bat egingen du Artiolak sortzetik izan duen espirituarekin:

eskulangintzak dituen alderdi guztiak sustatzea. Aurtengo ekitaldiak, gainera, segida eman die martxoan Errenerian, Artisautza eta Berrikuntza izenpean, antolatu ziren jardunaldiei; haietan, artisautzaren berrikuntza izan zen aztergaia, eta hainbat eremutako profesionalak bildu ziren eskulangintzaren inguruan. Idazki honetan ez gara luze arituko jardunaldi horiei buruz, baina garbi esan dezakegu arrakastatsuak izan zirela, bai hizlarien aniztasunagatik, baita hitzaldien aberastasunagatik eta kalitate handiagatik ere. Eta bertaratuen kopuruak eta parte-hartzeak ere sobera gainditu zituzten antolatzaileen aurreikuspenak.

Hori kontuan hartuta, Azokak ere bide horri heldu nahi dio, eta parte-hartzaileen artean asmo berbera islatu du. Hori dela eta, antolatzaileek zenbait profesional berri ekartzeko apustua egin dute, hots, lantzeko moduagatik, teknikagatik edo materialengatik produktu erabat berriak aurkeztuko zituzten profesionalak. Halaber, Azokak sustatu nahi du artisauek elkar ezagutzeko aukera, baita etorkizunean elkarrekin eta beste sektore batzuekin (arkitekto, diseinatzaile, eta abarrekin) elkarlanean aritzekoa ere.

Ildo beretik, "Kaikua oinarri" erakusketa ere aipatu beharra dago. Artiolak izen bereko diseinu lehiaketa antolatu zuen, lan tradizioaletan eta artisautzako ogibideetan oinarritutako elementuak etorkizuneko gizartearen egunerokotasunean erabilgarri bilakatzeko bide gisa. Lehiaketa horretan hautatutako piezen erakusketa ikusgai egon da azokan, horretarako propio atondutako gune batean.

Halaber, berrikuntzaren bidean sakontzeko asmoz, aurten laguntza eskatu diogu erakusleihen eta *merchandising* lanetan aditua den Jon Joseba Arakamari, "Kaiku" erakusketa, informazio gunea eta Easo Politeknikoko erakusmahai diseinatzen. Horrez gainera, Azokako antolakuntzak profesional horren zerbitzua eskaini nahi izan die etorritako artisauei, erakusketa espazioari ahalik eta etekin handiena ateratzeko eta standetako produktuak ahalik eta modurik erakargarrienean erakusteko.

Ahalegin horien guztien helburua "bikaintasunaren azoka" lortzea da. Baina zer da edo zer izan liteke "bikaintasunaren azoka"? Gure ustez, izaerari esker gainerakoetatik desberdindu den azoka behar du izan, formatu berria agian, gai izango dena beste zirkuitu komertzial batzuetan aritzen direlako edo bestelako publikoari zuzendutako goi mailako produktuak egiten dituztelako egun azoketara etortzen ez diren artisauek erakartzeko. Eta hori lortzea ez da lan erraza. Izan ere, artisauek ez dira etorriko Azokak euren helburuak betetzeko adina maila lortzen ez badu, eta Azokak ez du hori lortuko artisauek eta publiko berria erakartzeko gauza ez bada. Hortaz, bi baldintza horiek bat egin dezaten lanean ari gara. Iraganean aitzindari izan den bezalaxe, Errenteriako Azokak aitzindari izan nahi du etorkizunean ere.

Artisau parte-hartzaileak, langintzak eta jatorri geografikoak

Azokan parte hartuko duten artisauek aukeratzea zeregin zailenetako bat izaten da guretzat. Izan ere, barrutiak edukiera jakina du, eta, hortaz, mugatu egin behar izaten dugu standen kopurua. Bestalde, artisau gehiegi ekarri gero, zailagoa da produktuak behar bezala erakustea eta bisitarien arreta piztea, eta horrek kalte egin diezaieke salmentei.

Aurtengo azokan 46 artisau lantegik parte hartu dute, eta horietako 19 lehenbiziko aldiz etorri dira Errenteriako Eskulangintza Azokara; beraz, parte-hartzaile guztien % 40 berriak izan dira. Nabarmentzekoa da 2012. urteko edizioan parte hartu zuten tailer guztietatik 9 bakarrik etorri direla aurten, eta horrek esan nahi du berrikuntza eta txandakatzea aipagarriak izan direla eskulangileetan

eta langintzetan. Alderdi horri dagokionez, aipatu beharra dago ahalegin berezia egin dugula partaide berriak ekartzeko eta kalitatezko produktu berriak aurkezteko.

Gipuzkoako artisauei lehentasuna eman arren, lurraldeen arteko orekari eutsi diogu, eta, betiko legez, Euskal Herri osoko artisautza sektorearen ordezkari izan direla dugu. Aurten gurekin izan ditugun 46 tailerren jatorria hau da: Gipuzkoa (22), Bizkaia (4), Nafarroa (13), Araba (4), Iparralde (1), Estatuko beste komunitate batzuk (2).

Eta erabilitako materialei dagokionez, hauek izan ditugu ikusgai:

Zura (9): saskiak (1); altzariak eta taila (2); paletekin egindako altzariak (1); jostailuak eta torneatuak (2); ezpel zurezko tresneria (1); eskultura eta zuraren eraldaketa (2).

Burdina eta metala (5): zenbait bitxigintza (4); forjaketa artistikoa (1).

Beira (5): sopelea (1); fusing (1); termogaldaketa (1); zizelkatzea (1); margoketa (1).

Buztina eta harria (6): prototipoak eta zeramika garaikidea (2); mosaikoak (1); gres zeramika (1); zeramikazko bitxigintza (1); hargintza (1).

Ehuna (8): ehun saskigintza (1); ehungintza (1); espartinak (1); zeta margotua (2); poltsak eta oihal osagarriak (2); kapelagintza (1).

Larrua (4): pilotak (1); larrugintza (2); oinetakoak (1).

Papera eta kartoia (4): koadernaketa (1); kartoizko buruhandiak eta panpinak (1); birziklatutako gaiekin egindako eskulturak (1); kaligrafia (1).

Bestelakoak (5): surfeko oholak (1); xaboi naturalak (1); CDez egindako bitxigintza (1); papergintza eta ehuna (1); kandelak (1).

Gogorazi nahi dugu www.ereintza.com web orria eguneratuta dagoela eta artisau horiei guztiei buruzko informazio gehiago eskura daitekeela bertan.

Nabarmentzeko artisauak

Beti saiatzen gara ahal den neurrian goi mailako artisau berriak ekartzen. Aurten ere izan dira teknika eta produktu erabat berri eta deigarriak egiten dituztenak, eta merezi du horietako batzuk, laburki bada ere, nabarmentzea:

PALEIKE: Jesús Rivasek eta Idurre Ugaldek osatutako tailer bitxi honetan altzariak egiten dituzte egurrezko palet birziklatuekin. Kalean bildu eta desegin ondoren, egurra prest uzten dute lanerako. Hainbat kolore eta tamaina nahastuz, diseinu berri eta ezohikoak lortzen dituzte, palet izandakoen memoria erabat galdu gabe.

MARCEL TAMBOURIN: Iparraldean jaio eta Landak bizitoki dituen energetika irakasle honek aitarengandik jaso zuen naturarekiko eta bereziki basoekiko zaletasuna. Artisau autodidakta, bi motatako arloak lantzen ditu bere produktuetan: ohiko torneaketa eta eskultura, bere sormen dohainarentzat egokiagoa azken hori. Bietan pieza guztiz berdingabeak eta interes artistiko handikoak egiten ditu, zur bereziak erabiliz.

ADAR EBANISTERÍA: Josu Salegi da tailer honen gidaria. Garai bateko artisauen ezagutza eta diseinu berritzailea batzen dituzte lanetan.

Tailerraren filosofia kalitate goreneko produktu bakarrak sortzean datza, eta horretarako lehengaien kalitatea nahiz eskulanaren prozesua zaintzen dituzte. Altzariak egiteaz gain, kontserbazio eta zaharberritze lanak ere egiten dituzte. Erdi Aroko teknika piktorikoak berreskuratzea da haien beste lan arloaren oinarria, eta tenperaren teknikaz dekoratzen dituzte kutxatilkak eta altzariak.

CHARO IGLESIAS: Madrilen Filosofia eta Letrak ikasi ostean, 1980. urtean Donostian egin zituen kapelagintzako lehen urratsak, eta 1985ean Errenteriako Azokan parte hartu zuen. Prestakuntza autodidaktako emakumea, kapelagintzarekin batera beste zenbait ekintzatan ere murgildu zen. Madrilerantz itzulita, 1988. urtean bere tailerra ireki, eta goi mailako jostuntza dihardu orduz geroztik. "Prêt-à-porter" produktuak egiteaz gain, hainbat jostun famaturekin lan egiten du.

LAMOONA: Pedro Larreta gaztearen hitzetan, "Lamoona ideia bat izan zen, eta orain tailer bat da, surf oholen tailerra, hain zuzen ere". Larreta "shaper" bat da; hau da, oholak eskuz egiten ditu, pertsona bakoitza, ohol bakoitza eta uhin bakoitza desberdinak baitira. Tailerraren apustua produktu gero eta garbiagoa eta jasangarriagoa egitea da, tindagai naturalak eta landare pigmentuak erabiliz. Birziklapena ere kontuan hartzen dute, ohol zaharretatik gauzaki berriak sortuz.

MARTINA MENKE: marrazketarako eta margorako zaletasuna gazte-gaztetandik piztu zitzaion, eta lehenengo lanak eskolan egin zituen. Nahiz eta Arte Ederren ikasketak egin ez, urte askoan olio pinturaren teknika jorratzen aritu zen, akuarelaren teknika aurkitu zuen arte eta horrekin zeta margotzeko aukera zuela konturatu zen arte, espresio bide berriak irekiz.

IDOIAMUSA: bitxia da, benetan, Idoia Amunarriz hondarribiar artisauaren produktua. Arte eta Dekorazio ikasketak egin ondoren, zurezko objektuak margotzeko ekin zion lehenengo. Egun, eskuz egindako pieza bitxi

eta koloristak egiten ditu CD birziklatuak erabiliz. Naturarekiko pasioa sortzen duten belarritakoetan, giltzatakotan eta paparritakoetan ageri da.

MARTA FERNÁNDEZ: Easo Politeknikoko Bitxigintza Zikloko zuzendariak aipamen berezia merezi du, bera izan baita "Kaikua oinarri" diseinu lehiaketaren irabazlea zilarrezko lepoko eder batekin. Lehiaketari begira nolabaiteko errespetua eta beldurra izan zituela aipatu du Fernándezek, eta honako hau izan zuen kezka nagusia: kaikua oso objektu funtzionala izanik, nola lortu haren kopia txar bat ez egitea. Ikerketa historikoa eta etnografikoa egin ondoren, ikerketa formalari ekion zion, eta kaikuaren gutxieneko lerroak lortzen ahalegindu zen. Pieza ama egin ostean, 40 pieza galdatu zituen zilarrean, eta muntaiari ekion zion, azkenean lepoko osoa osatu arte. Lepoan jartzean ikusi zuen emaitza uste baino hobea zela.

Bukatzeko, "Kaikua oinarri" diseinu lehiaketan parte hartu zuten beste tailer batzuk ere aipa daitezke: Txaro Marañon (zeraamikagilea); Aziza Puch (zeta margotua) eta Isabel Zozaya, Cristalería Alcibar tailerrekoa.

Erakustazokaren kanpoaldeko jarduerak

Azoka erakargarriagoa izateko, bi jarduera berezi gauzatu dira erakustazokaren aurreko plazatxoan. Egunero, azokan izandako bi artisauk erakustaldi polit bat egin dute, beren lanaren teknika erakusteko.

Alde batetik, Carlos Irazu (Betiarte) aritu da, eta egurra motozerrarekin nola lantzen duen eta zer-nolako irudi ikusgarriak sortzen dituen erakutsi du. Bestetik, Oier Elorduy forjari gazteak burdina jotzeko teknika tradizionala erabiliz sortutako lan klasikoak eta berritzaileak aurkeztu ditu.

Inaugurazioa

Azokaren irekiera ofiziala maiatzaren 3an izan zen, ostiralean, arratsaldeko 6:00etan. Leire Otaegi Ereintza Elkarteko lehendakariaren ongietorriaren ondotik, Foru Aldundiko Berrikuntzako, Landa Garapenerako eta Turismoko Sailaren ordezkariak, Oscar Usetxi jaunak, azokaren garrantzia azpimarratu zuen, Joseba Amondarain teknikari buruak lagunduta. Azkenik, Errenteriako alkateak, Julen Mendoza jaunak, denei eskerrak eman, eta irekitzat eman zuen Azoka. Bertan izan ziren, baita ere, Udaleko zinegotziak, komunikabideetako kideak eta Ereintzarekin lotura duten hainbat lagun. Jarraian, agintari eta gonbidatu guztiek barrutia bisitatu zuten, eta artisauen lanak ikusteaz gain, haiekin hitz egiten aritu ziren.

Artisauentzako sariak

Aurreko edizioetan bezalaxe, aurtengoan ere bi sari banatu dira partaideen artean: Artisau-produktuaren Kalitatearen Saria eta Stand One-naren Saria. Bi sari horien helburua honako hau da: artisauak ahalegin berezia egitea kalitatezko produktuak sortzeko eta produktu horiek ahalik eta hobekien aurkezteko.

Artisau-produktuaren Kalitatearen Saria:

aurreko urteetan parte-hartzaile bakoitzak Azokara ekarritako produktu multzo osoaren kalitatea eta berrikuntza hartu izan bada kontuan saria emateko, aurtun egokiagoa iruditu zaigu Azokara ekarritako piezarik onena saritzea, artisauen parte-hartzea errazte aldera. Horretarako, honako alderdi hauek hartu ditugu kontuan:

- Ikerketa eta esperimentazioa, bai materialetan, bai ekoizpen tekniketan.
- Diseinua eta estiloen berritasuna. Erabilgarritasuna.
- Kalitate artistikoa.
- Produktuaren lanketa eta akaberaren fintasuna.

Saria 350 euro eta diploma bat izan dira. Epaimahaia zenbait arlotako profesionalek osatu dute, eta aurtengo saria Idoia Cuesta artisau gazteak jaso du ehunez egindako "Saski gorria" piezari esker.

Bitxia da artisau horren ibilbidea. Lasartearra sortzez, aspalditik bizi da Galiziako herri txiki batean. Biologian lizentziaduna, ehunaren artisautza ikasi zuen lehendabizi, eta gero ohiko saskigintzari heldu zion, hau da, gaztaina zumitzak, zumea edo ihia erabiliz egiten denari; azkenik, bi artisautza mota horiek batzea bururatu zitzaion, eta ehunezko saskigintza sortu zuen. Egun, ohiko saskigintzaren teknika eta ehunezko materialak (artilea, besteak beste) erabiltzen ditu ekoizpen berritzaile eta deigarria lortzeko. Berrikuntzaren eta ikerketaren alde egindako apustuak merkatu eta aukera berriak eskaini dizkio zenbait arlotan, hala nola modan (Cibeles pasarelan bere lanak erakutsi ditu) edo diseinatzaile eta arkitektoekin elkarlanean.

Lehen aldiz parte hartu du Erreneriako Azokan, eta haren hitzetan "hemen gauden artisauok sentsibilizazio lana egiten ari gara gizartearen aurrean. Artisautzak etorkizuna baduela eta lana eta lanbide duina ditugula aldarrikatu nahi dugu".

Stand Onenaren Saria: sari honek saltokiaren aurkezpena eta kalitate estetikoa hartzen ditu aintzat. Saltokia atontzeko nor bere lehengaiak, amaitutako produktuak edota lanketa fasean dauden produktuak erabiliz standik onena prestatzen duen artisauak jasotzen du.

Sari gisa 250 euro eta diploma jasotzen ditu irabazleak, eta dekorazioan nahiz erakusleihen dekorazioan espezialista diren profesionalak

osatzen dute epaimahaia. Aurtengo sariduna Joseba Lekuona hargin nafarra izan da.

Ezaguna dugu Errenerian Joseba Lekuonaren lana. "Kaikua oinarri" diseinu lehiaketan parte hartzeagatik accesit bat lortu du, besteak beste. "Hartea" duizenaharen proiektuak, eta hargintzaren arlo guztiak jorratzen ditu: zaharberitzeko lanak, erromanikoko erreproduzioak, hilarriak eta armariak edo garaiko piezak eta eskulturak. Hark dioenez, Erreneriako Azoka erreferente bat da: "Hona artisauak duintasunez etortzen gara, eta egun hori topatzea ez da batere erraza. Hemen berriz gure lana aitortu egiten da, eta errespetuz hartzen dute artisaua".

Bi sariak azokan bertan banatu ziren maia-tzaren 4an, larunbat arratsaldean, eta haien berri komunikabide guztiei eman zitzaion, irabazleei buruzko aipamen labur batekin.

"Artiola" martxan

Iazko Oarso aldizkarian Artiola Artisautzaren Gunearen jaiotzaren berri eman genuen, eta laburki adierazi genituen haren sorreraren zergatiak eta helburuak, baita antolatuko zituen lehenengo bi ekintza publikoak ere: Beira Artistikoaren I. Jardunaldiak, beiragile profesionalentzat, eta Ehungintza Tailerrak, Udalak antolatzen dituen udalekuetako gaztetxoentzat.

Beira jardunaldiaren balorazio oso baikorra egin zuten artisau parte-hartzaileek. Euskal Herriko hainbat beiragilek biltzeko, elkar ezagutzeko eta gainerakoek erabilitako teknikak norbere lanean nola aplikatu ikasteko aukera izan zuten, eta emaitza eta aukera berriak eskaini zizkien. Elkarlanean *in situ* egindako lana Merkatuzarreko plastika tailerreko atarian jarritako beiratean ikus daiteke. Baina hori ez zen izan emaitza bakarra: jardunaldi horiek abian ziren bitartean, Gasteizko Santa Maria Katedralaren Fundazioak haien gaineko interesa adierazi zuen, Gasteizen antzeko zerbait egiteko.

Ehungintza tailerretan, berriz, 6 eta 12 urte bitarteko 350 gaztetxok hartu zuten parte, eta emaitza oso ona izan zen. Gaztetxoak oso gustura ibili ziren, irakasleen adierazpenak arretaz entzuten eta kardatze, irute eta birziklatze arloak lantzen. Haurrei zuzendutako halako esperientziak oso interesgarriak izaten dira, haiek baitira

etorkizunaren iturri eta txikitandik artisautza ezagutzeak eta balioestek mundu horren partaide edo kontsumitzaile izateko bidea ireki ahalko baitie.

Baina horiek ez dira izan Artiolak urtebete honetan egindako ekintza bakarrak. Lehen aipatu ditugu martxoan izandako "Artisautza eta Berrikuntza Jardunaldiak" eta, horiekin batera, "Kaikua oinarri" I. Diseinu Lehiaketa. Oarso aldizkari hau zuen eskuetara iristen denerako, "Bitxigintza eta Artisautza Jardunaldiak" deritzan ekitaldia amaituta egongo da. Artisau profesionalentzako ikastaro bat eta hitzaldiak, edonori irekiak, osatuko dute egitaraua, eta Easo Politekniko Institutuaren laguntzaz antolatzen du Artiolak. Bertan, Bartzelonako Escola Massannako Carles Codina irakasleak eta Gemma Amat zuzendariak parte hartuko dute. Beraz, urte bat igaro da, eta Artiola martxan dagoen errealitate bat dela garbi esan dezakegu.

Jarduera horien berri zehatzagoa eta Artiolari buruzko informazio gehiago <http://www.artiola.org>

web orrian lor daiteke. Ziur gaude horri guztiari esker Erretereriak jarraituko duela, orain arte bezala, Euskal Herriko artisautzaren nahitaezko erreferentea izaten.

Bukatzeko, ospatu berri dugun XXXV. Euskal Herriko Eskulangintza Azoka egitea ahalbidetu duten guztiei eskerrak eman nahi dizkiegu. Lehenik, parte hartu duten artisau guztiei, aurtengo azokari kalitate eta berrikuntza nabarmena eman dietela uste dugulako. Eskerrak, baita ere, urtez urte azokara hurbiltzen diren bisitariei, lana eta ardura eskaini dizkiguten komunikabideei, eta, nola ez, babesa eman diguten erakundeei: Gipuzkoako Foru Aldundiari eta Erretereriako Udalari. Bihoakie, berriro, guztiei, gure eskerrik beroena.

